

Transport- og kommunikasjonskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Saksbehandler: Stig Ohrvik, telefon 417 64 826 Deres referanse: tfo Deres dato: 06.01.2017 Vår dato: 09.01.2017

Notat til meld. St. 40 Trafikksikkerhetsarbeidet – samordning og organisering – Trafikkforums hovedsynspunkt

Trafikkopplæringens plass i trafikksikkerhetsarbeidet

Norske trafikkskoler er tildelt et betydelig samfunnsansvar i å forestå formell føreropplæring. Stortingsmelding 40 uttrykker også at «Satsingen på en føreropplæring med bedre struktur og kvalitet er et viktig bidrag i trafikksikkerhetsarbeidet og for nullvisjonen». Som Norges nest største trafikkskoleorganisasjon, er Trafikkforum selvfølgelig enig i det. Vi er imidlertid også enig i at «potensialet i opplæringsmodellen fortsatt ikke blir fullt utnyttet». Vi ser derfor behov for å konkretisere mulighetsrommet for å utnytte dette potensialet bedre. I tillegg til de tiltakene som er nevnt i stortingsmeldingen, mener vi at det er behov for å tydeliggjøre behovet for og betydningen av samhandling og tverrfaglig samarbeid mellom de ulike aktørene som er involvert i formell og uformell trafikkopplæring, og ikke minst å konkretisere ansvaret for de aktørene som på ulike vis har et formelt ansvar for trafikkopplæring.

Øvelseskjøring og mengdetrening

Evalueringen av føreropplæringsmodellen viser at potensialet i opplæringsmodellen fortsatt ikke blir fullt utnyttet, spesielt forhold knyttet til fordeling av opplæring over tid, bedre tilrettelegging for øvingskjøring og tydeliggjøring av intensjonen i læreplaner og forskriftsverk.

For å hente ut dette potensialet, er det ønskelig at flest mulig både starter opplæringen og gjennomfører mye av opplæringen tidlig, helst fra fylte 16 år, slik at de har mulighet til å mengdetrene mye på et selvstendig nivå før førerprøve.

Tidligere har føreropplæringen vært preget av faktakunnskap og grunnleggende kjøreferdigheter. Stortingsmeldingen peker på at den formelle føreropplæringen i dag «legger betydelig vekt på å utvikle risikoforståelse, selvinnsett og evne til vurdering av egen adferd hos kandidatene». Det er viktig å understreke at nettopp dette blir ansett som en vesentlig grunn til at ulykkesrisikoen blant unge og uerfarne førere er blitt betydelig redusert de siste årene. Dersom vi ønsker å utnytte

potensialet i opplæringsmodellen bedre, er det derfor viktig å være klar over at det uinnløste potensialet i den uformelle trafikkopplæringen i hovedsak ligger i økt mengdetrening i etterkant av den formelle føreropplæringen ved trafikkskolene.

Vi vet at holdningsendringer i samfunnet tar lang tid å implementere. Dagens foreldregenerasjon har i hovedsak erfaring med sin egen føreropplæring, og mangler stort sett innsyn i og forståelse for innholdet i dagens føreropplæringsmodell, som ble innført i 2005.

Dette understreker betydningen av at de private ledsagerne ikke skal tildeles en lærerrolle. Dagens trafikkklærere har en toårig høyskoleutdanning i grunnutdanningen, og ofte spesialisering i tillegg. For å oppnå ønsket utbytte av den uformelle øvingen med ledsager, er det derfor viktig at den formelle føreropplæringen blir overlatt til trafikkskolene, mens den private øvelseskjøringen i hovedsak tar sikte på å mengdetrene på det som er lært på trafikkskolen. Utfordringen her ligger i å motivere til både å starte den formelle føreropplæringen tidlig, og i å gjennomføre mesteparten av opplæringen så tidlig at det er rom for å mengdetrene mye før praktisk førerprøve. Både norske og utenlandske undersøkelser viser at så vel ungdom som ledsagere ofte er usikre ved ledsagerstøttet øvelseskjøring. Denne usikkerheten bunner i at eleven ikke har tilstrekkelig nyinnlæring i forkant av øvingen, og dette er en barriere som dermed kan overvinnnes ved å gjennomføre den formelle føreropplæringen på trafikkskole i forkant av den private øvelseskjøringen med ledsager.

Trafikkopplæring i det offentlige skoleverket Grunnskolen

Det offentlige skoleverket har også et visst ansvar for formell trafikkopplæring, som til en viss grad er konkretisert gjennom læreplanverket Kunnskapsløftet.

Å bygge gode holdninger tar tid. Trafikkforum anerkjenner derfor betydningen av at trafiksikkerhet er dekket i kompetansemålene i grunnskolen. Trafikkforum er likeledes positivt innstilt til både at valgfaget Trafikk kan tilbys på ungdomstrinnet, og at Trafikalt grunnkurs under gitte forutsetninger kan være en del av dette valgfaget.

Vi mener imidlertid at ansvar, tilsyn og kontroll bør legges under vegdirektoratet som faginstans og samferdselsdepartementet som fagdepartement, for å sikre at måloppnåelsen er i samsvar med den formelle føreropplæringen.

Videregående skole

Føreropplæringen er en vesentlig del av trafiksikkerhetsarbeidet, og er et samfunnsansvar som er tildelt trafikkskolene.

Det er beklagelig at statsråden for Kunnskapsdepartementet i forbindelse med innføring av Nasjonal forskrift om fraværsgrenser i videregående skole flere ganger har gitt uttrykk for at føreropplæring er en privatsak.

Det er behov for at samfunnet administrerer ulike tiltak som ivaretar trafikksikkerheten og reduserer ulykkesrisikoen på norske veier. Grunnlaget for trafikksikkerhetsarbeidet i Norge er nullvisjonen, en visjon om et transportsystem som ikke fører til tap av liv eller varig skade. Nullvisjonen er implementert i Nasjonal transportplan, som er vedtatt av stortinget. Vi er derfor ikke enig i at føreropplæring er en privatsak.

Innholdet i føreropplæringen er vedtatt i Forskrift om trafikkopplæring og førerprøve m.m. med tilhørende læreplaner, med hjemmel i vegtrafikkloven §§ 26, 27 og 28. I tillegg til å utvikle risikoforståelse, selvsikt og evne til vurdering av egen adferd, går vesentlige deler av føreropplæringen ut på å gjøre kandidaten i stand til å bygge opp erfaring i å ta selvstendige beslutninger med lav risiko og høy beslutningskvalitet i samhandling med annen trafikk. For å kunne oppnå de forskriftsfestede målene i føreropplæringen, er det nødvendig at mesteparten av føreropplæringen foregår på dagtid på hverdager, slik at kandidatene kan bygge erfaring i å samhandle i normal trafikk. Det er dessuten viktig å være klar over betydningen av at opplæringen strekker seg over tid. Erfaringslæring og holdningspåvirkning har best effekt over tid. Det er derfor et uttrykt ønske at opplæringen fordeles over et lengre tidsrom. Dette innebærer også at det er en dårlig løsning å utsette opplæringen til etter at videregående skole er gjennomført, eller å gjennomføre opplæringen hovedsakelig i ferier. I slike tilfeller er det oftest ønskelig å gjennomføre opplæringen konsentrert på kortest mulig tid. Dette er i strid med intensjonene i den norske føreropplæringsmodellen.

Siden nasjonal fraværsgrense i videregående skole ble innført ved skolestart 2016, kan det se ut som det skjer en utilsiktet konkurransevridning, ved at elever i videregående skole i forsøk på å unngå fravær i skolen i større grad velger trafikkskoler som er villige til å fire på kravene i læreplanverket, fremfor trafikkskoler som forholder seg til læreplanen. Det oppstår dermed et uønsket motsetningsforhold mellom opplæringslova og forskrift til opplæringsloven på den ene siden, og vegtrafikkloven og trafikkopplæringsforskriften på den andre siden.

Det er imidlertid ikke noe reelt motsetningsforhold mellom læreplanverket for den videregående skolen og læreplanverket for føreropplæringen.

Den formelle trafikkopplæringen utfyller flere vesentlige mål i den generelle delen av læreplanverket for den videregående skolen. Læring og opplæring for barn og ungdom bør heller ses i sammenheng enn som motsetninger til hverandre, og føreropplæringen bør dermed være en naturlig del av dette samspillet. I Kunnskapsløftet heter det bl.a. at «Oppfostringa skal sjå mennesket som eit moralsk vesen, med ansvar for eigne val og handlingar», og at «Opplæringa må omfatte erfaring i å ta avgjerder med direkte og synberre konsekvensar for andre.» Den formelle føreropplæringen ivaretar disse målene når opplæringen skjer i tråd med intensjonen i læreplanverket.

Obligatorisk trafikkopplæring bør derfor betraktes som et supplement til den generelle delen av kunnskapsløftet. Trafikkopplæring er ikke et hinder for måloppnåelse i videregående skole, men kan derimot være et supplement og en katalysator for å oppnå de målene i den generelle delen i kunnskapsløftet som er vanskelig å oppnå innenfor rammene i videregående skole.

Det ville for øvrig være en fordel både for måloppnåelsen i føreropplæringen og for undervisningen i videregående skole om det ble lagt til rette for incitamentet for å gjennomføre større deler av føreropplæringen tidlig i skoleløpet.

På bakgrunn av dette er det ønskelig å konkretisere det ansvaret som det offentlige skoleverket har for måloppnåelse i den formelle trafikkopplæringen.

Først og fremst må nullvisjonen forankres i det offentlige skoleverket. Det må videre utarbeides tydeligere kompetansemål for trafiksikkerhet i Kunnskapsløftet, og det må legges til rette for samhandling og samarbeid mellom videregående skoler og trafikkskoler, slik at elever i videregående skole kan ta del i formell føreropplæring ved trafikkskoler i tråd med intensjonen i den norske føreropplæringsmodellen.

Vennlig hilsen
Trafikkforum

Stig Anders Ohrvik
Daglig leder